

KVIRK - erfaringer og mulige forbedringer

Kristine von Simson, Kristin Magnussen og Simen Pedersen
Gardermoen den 19. november 2013

Agenda

- **0830 – 0840 Vårt mandat**
- 0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser
- 0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak
- 0920 – 0930 Kaffepause
- 0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne
- 1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra
- 1030 – 1040 Kaffepause
- 1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag
- 1120 – 1130 Oppsummering

Vårt mandat

- Lese gjennomførte fem analyser
- Gjennomføre samtaler med analytikerne som har gjort jobben
- Sammenstille erfaringer og utarbeide forslag til hva som kan forbedres
- Være her i dag
- Lage et referat som oppsummerer innspill fra dere, og våre anbefalinger

Agenda

- 0830 – 0840 Vårt mandat
- **0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser**
- 0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak
- 0920 – 0930 Kaffepause
- 0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne
- 1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra
- 1030 – 1040 Kaffepause
- 1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag
- 1120 – 1130 Oppsummering

Hva er samfunnsøkonomiske analyser?

- ***Underlag for beslutninger*** om investeringer og valg mellom alternative løsninger
- Sammenstiller og avveier konsekvenser for ***samfunnet som helhet***
- Avveiningen forenkles ved å uttrykke noen av konsekvensene i ***felles målestokk*** (penger)
- Analysen inkluderer ***alle relevante og vesentlige virkninger***, også de som ikke lar seg prissette
- Hovedelementer
 - Alternativer
 - Konsekvenser
 - Avveining mellom konsekvenser
 - Presentasjon
 - Fordeling og ringvirkninger

Alternativene

- Referansealternativet
 - Nødvendig som sammenligningsgrunnlag
 - Viser fremtidig situasjon uten tiltaket (ikke nødvendigvis lik dagens situasjon)
- Prosjektalternativet
 - Fremtidig situasjon med tiltaket
 - Ett eller flere alternativer

Konsekvenser

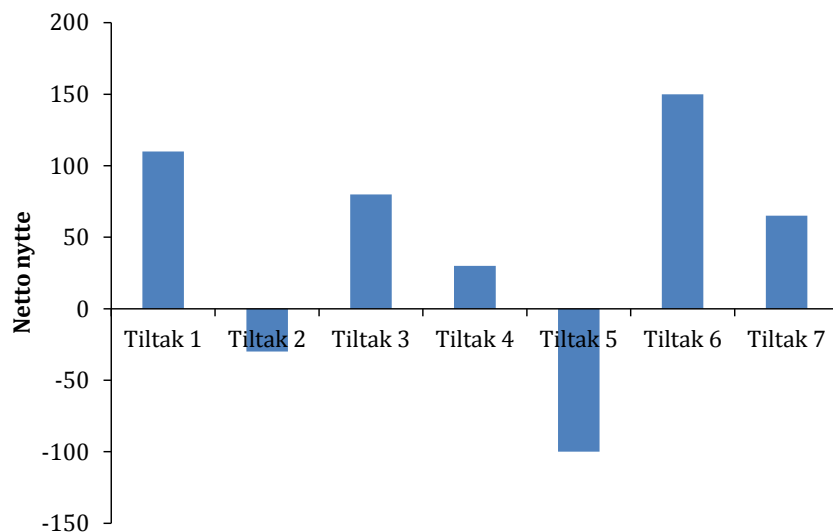
- Prissatte
 - Nytte
 - Kostnader
 - Omregnes til felles tidspunkt (nåverdi)
 - Netto nåverdi eller NNB
- Ikke-prissatte
 - Konsekvenser som er vanskelige å prissette
 - Like viktige som de prissatte

Avveining og presentasjon

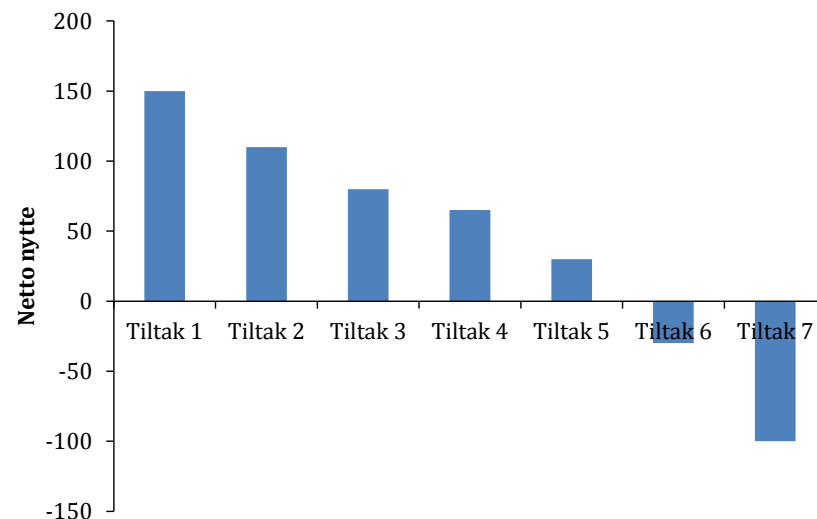
- Netto nåverdi avveies mot ikke-prissatte konsekvenser
- Avveiningen må være transparent
- Presentasjonen må
 - Synliggjøre alle viktige konsekvenser
 - Forenkle avveiningen for beslutningstaker
 - Gi beslutningstaker muligheter for å gjøre egne vurderinger

Den ideelle situasjon

Situasjon 1 – Ikke et system på hvilke tiltak som iverksettes først

Situasjon 2 – Tiltak med den høyeste lønnsomhet prioriteres først

Man møter mange utfordringer

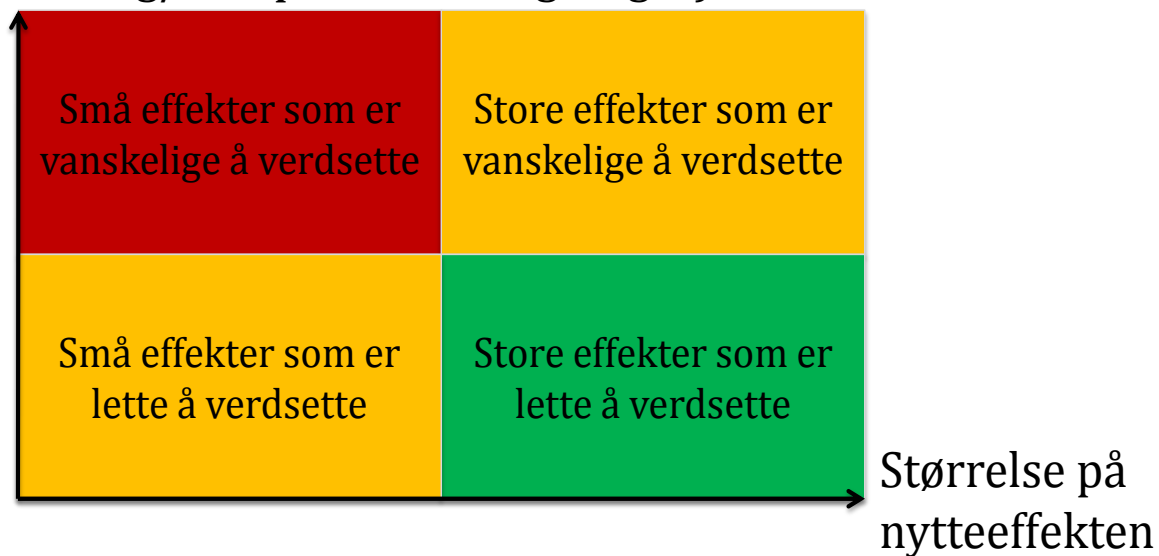
- **Referansealternativet** – hva vil egentlig skje hvis tiltaket ikke blir gjennomført?
- **Skyter på bevegelig mål** – tiltaket endrer seg under analysen
- **Tiltaket utløser nye aktiviteter** – vanskelig å sette grensen for hva man skal regne på
- **Nytten går til få aktører** – utfordrende å gjennomskue om aktørene oppgir at tiltaket betyr mer for dem enn det faktisk gjør (perverse insentiver)
- **Dobbelttelling** - effektene henger av og til sammen, og kan være vanskelige å skille
- **Virkningene er usikre** – skal usikkerheten komme tiltaket til gode? Eller skal man være konservative?
- **Netto- eller bruttovirkninger** – går økt aktivitet i havna på bekostning av redusert aktivitet andre steder?
- **Ikke-prissatte virkninger** – skala for vurdering av verdi, omfang og konsekvens er ikke eksakt angitt, heller ikke i Kystverkets håndbok i samfunnsøkonomiske analyser

Agenda

- 0830 – 0840 Vårt mandat
- 0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser
- **0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak**
- 0920 – 0930 Kaffepause
- 0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne
- 1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra
- 1030 – 1040 Kaffepause
- 1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag
- 1120 – 1130 Oppsummering

Metodikk for mindre tiltak – vår tilnærming

Vanskelige å verdsette (krever mye av data-innsamling/kompliserte beregninger)

Prissatte nytteeffekter i KVIRK

Fiskerihavntiltak

- Reduserte reisekostnader ved økt tilgang til flere ligge- og nødkaier
- Reduserte reisekostnader for trafikk til havnen
- Redusert ventetid for fartøyer
- Nye næringsarealer
- Økt produktivitet for enkeltbedrifter
 - Redusert ventetid ved inn-/utlossing
 - Lavere sjøtransportkostnader som følge av større/bedre utnyttelse av fartøyer i havnen
 - Lavere sjø- og landtransportkostnader som følge av nye lagerbygninger
 - Utvidelse av produksjonslokaler som forbedrer logistikk

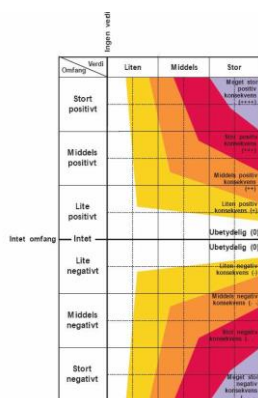
Farledstiltak

- Redusert ventetid for fartøyer
- Reduserte reisekostnader for eksisterende trafikk
- Reduserte drivstoffutgifter og CO₂-utslipp ved mindre bølger
- Nye næringsarealer

Prissatte kostnader og ikke-prissatte effekter i KVIRK

Prissatte kostnader

- Kystverkets investeringskostnad
- Kystverkets vedlikeholdskostnader
- Kystverkets reinvesteringskostnader
- Private eller offentlige investeringer som utløses av tiltaket
- Skattefinansieringskostnad

Ikke-prissatte effekter

trafikkrelaterte

- Verdi av endret ulykkesrisiko
- Nyskapt og overført trafikk
- Mer last per båt/større båter
- Redusert drivstofforbruk ved mindre bølger

miljørelaterte

- Fiske og akvakultur
- Rekreasjon og friluftsliv/turisme
- Kulturminner (kulturell arv)
- Naturmiljø, inkl. marint biologisk mangfold
- Forurensing
- Landskap/estetiske tjenester

Støtteproduktene skal bidra til riktig bruk av rammeverket

Agenda

- 0830 – 0840 Vårt mandat
- 0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser
- 0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak
- **0920 – 0930 Kaffepause**
- 0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne
- 1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra
- 1030 – 1040 Kaffepause
- 1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag
- 1120 – 1130 Oppsummering

Agenda

- 0830 – 0840 Vårt mandat
- 0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser
- 0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak
- 0920 – 0930 Kaffepause
- **0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne**
- 1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra
- 1030 – 1040 Kaffepause
- 1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag
- 1120 – 1130 Oppsummering

Hva oppleves som spesielt utfordrende?

- SØA – Ny måte å tenke på, som det tar tid å bli vant til
- Tidsklemma – Arbeidssituasjonen gjør det vanskelig å opprettholde kontinuitet i arbeidet
- Kompetanse – Det er lenge siden kurset ble gjennomført og man kunne med fordel ha koblet inn kvalitetssikring på et tidligere tidspunkt
- Datainnsamling – Hva skal man tro på og hva skal man ikke tro på?

Kommentarer fra salen? (frem til 0945)

Hvordan kan verktøyet forbedres?

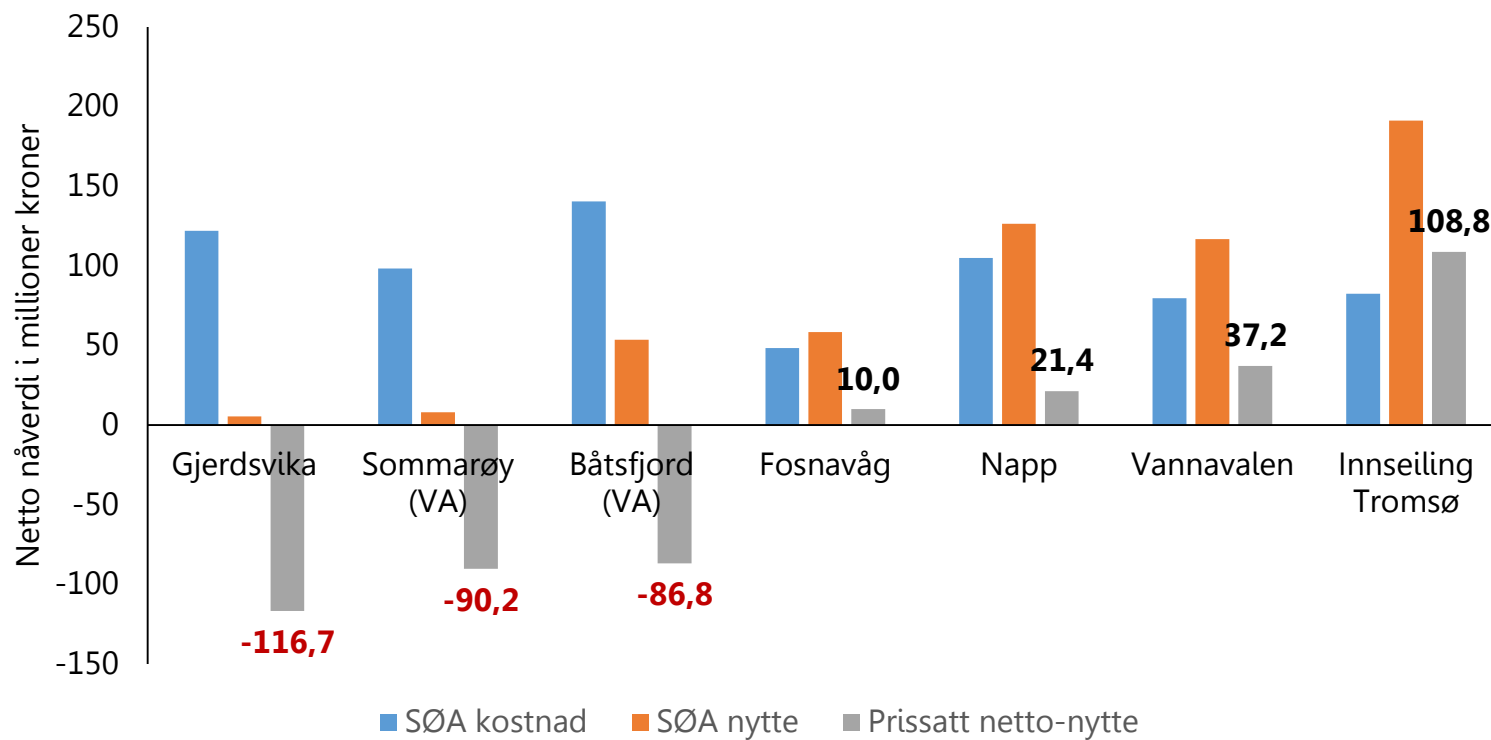
- KVIRK – den generelle tilbakemeldingen er at det et forståelig verktøy (innspillene er på detaljnivå)
- Håndboka – De som har brukt den sier at den kan forbedres, spesielt for de ikke-prissatte effektene
- Malen – I liten grad brukt da de nyeste analysene (Båtsfjord og Sommarøy) har en annen struktur

Kommentarer fra salen? (frem til 10:00)

Agenda

- 0830 – 0840 Vårt mandat
- 0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser
- 0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak
- 0920 – 0930 Kaffepause
- 0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne
- **1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra**
- 1030 – 1040 Kaffepause
- 1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag
- 1120 – 1130 Oppsummering

Prissatte effekter – konsistent behandling?

Mye er gjort bra..

- Jobben med å gjennomføre analysen er tatt på alvor
- Bevegelige mål er gjort til stasjonære mål
- Det er ikke tvil om hva som er tiltakene
- Kostnadene har man kontroll på
- Liten grad av dobbelttelling
- Man har vært kritisk til innspill fra aktører som sitter igjen med nytten

..men det viktigste gjenstår!

- Vurderinger som er gjort underveis er dårlig dokumentert
- Usikre effekter er behandlet som sikre effekter – er konklusjonene egentlig robuste?
- Det er i liten grad vurdert om tiltakets positive effekter går på bekostning av negative effekter andre steder
- Rapportene kan struktureres og skrives bedre (de skal stå på egne bein)

Ikke-prissatte effekter – konsistent behandling?

Effekt	Båtsfjord (VA)	Sommarøy (VA)	Napp	Innseiling Tromsø	Vannavalen	Fosnavåg	Gjerdsvika
Verdi av endret ulykkesrisiko	+	+	+	+	+	+	+
Nyskapt og overført trafikk		0	++		++++	++	++
Mer last per båt/større båter	+	++	++	0	++	++	++
Redusert drivstofforbruk ved mindre bølger		0					
Fiske og akvakultur	0	0		0	++	+	++
Rekreasjon og friluftsliv/turisme	0	0	+	-	0	0	0
Kulturminner (kulturell arv)	0	0	+	0	0	0	0
Naturmiljø, inkl. marint biologisk mangfold	-	-	+	0/-	0	++	0
Forurensede sedimenter og annen forurensning	+	+	+	0	0	+++	++
Landskap/estetiske tjenester	+	0	+	-	0	0	++

Ikke-prissatte effekter - Vår gjennomgang har funnet flere forbedringspunkter

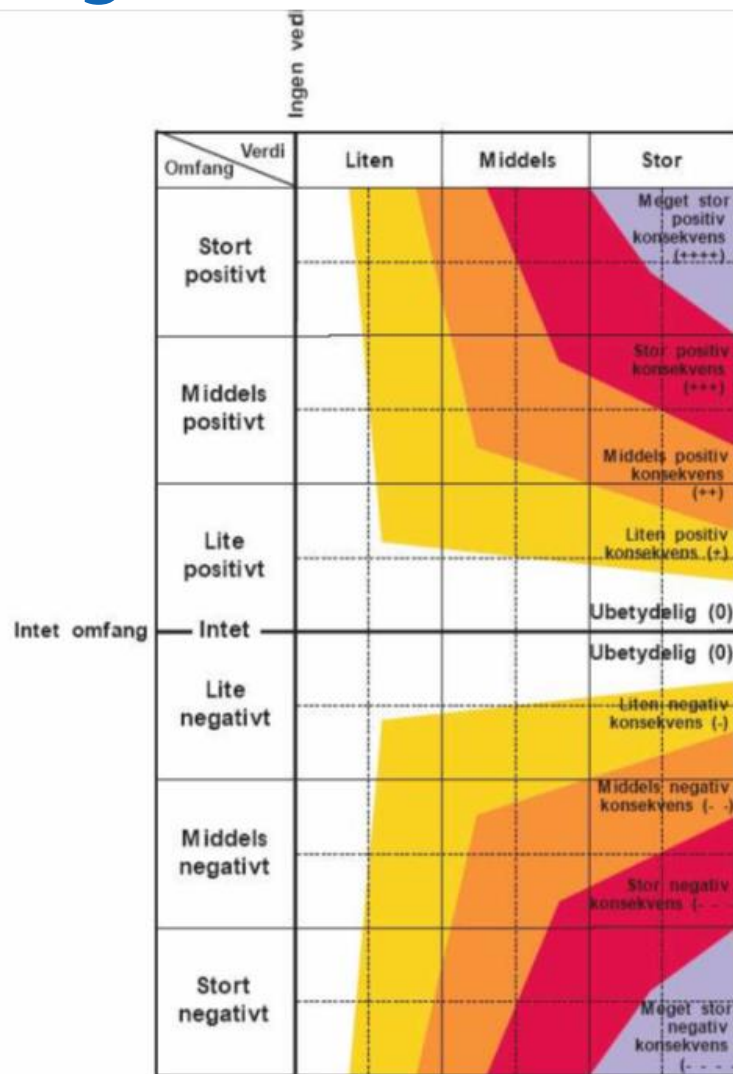
Hvordan skal det gjøres?

- Ikke mulig å sette en pris på alle kostnads- og nytteeffektene av Kystverkets tiltak
- De ikke-prissatte effektene er behandlet ved bruk av den såkalte konsekvensviften
- I denne metoden vurderes først effektens verdi på en skala fra liten til stor
- Deretter vurderes omfanget av endring som tiltaket vil medføre på en skala fra stort negativt til stort positivt
- Til slutt vurderes konsekvens ved å sammenholde verdi og omfang, ved bruk av konsekvensviften. Konsekvens angis på en skala fra meget stor positiv konsekvens (angis som + + + +) til meget stor negativ konsekvens (angis som - - - -)

Vår vurdering av gjennomførte analyser

- Størst utfordring med de trafikkrelaterte. Utfordringene ved disse er i stor grad de samme som for prissatte
- Generell utfordring: Skalering – hvordan oppnå konsistent vurdering av hhv. verdi og omfang og dermed konsekvens
- Mangelfull vurdering og dokumentasjon, mangler vurdering av verdi og omfang i flere av analysene.
- Ikke alltid vurdert ikke-prissatte effekter av samme tiltak som de prissatte (inkl. kostnader)
- Til dels dobbelttelling (f.eks. muddermasser/ fjerning av forurensede masser)

Konsekvensviften for vurdering av verdi, omfang og konsekvens

Ikke-prissatte effekter i KVIRK

Trafikkrelaterte

- Verdi av endret ulykkesrisiko
- Nyskapt og overført trafikk
- Mer last per båt/større båter
- Redusert drivstofforbruk ved mindre bølger

Miljørelaterte

- Fiske og akvakultur
- Rekreasjon og friluftsliv/turisme
- Kulturminner (kulturell arv)
- Naturmiljø, inkl. marint biologisk mangfold
- Forurensing
- Landskap/estetiske tjenester

Agenda

- 0830 – 0840 Vårt mandat
- 0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser
- 0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak
- 0920 – 0930 Kaffepause
- 0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne
- 1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra
- **1030 – 1040 Kaffepause**
- 1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag
- 1120 – 1130 Oppsummering

Agenda

- 0830 – 0840 Vårt mandat
- 0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser
- 0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak
- 0920 – 0930 Kaffepause
- 0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne
- 1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra
- 1030 – 1040 Kaffepause
- **1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag**
- 1120 – 1130 Oppsummering

Metodikken bør forbedres

- KVIRK –
 - Innspill fra Jan Olsen
 - Offentlig finansieringsbehov må tydeligere frem
 - Indirekte verdsetting
 - Nummerering av effekter må være logisk
 - Vedlikehold av kaianlegg bør inkluderes
 - Forbedre lesbarhet på prosjektarket
 - Ventetidsberegning som følge av lavvann bør gjøres mer pedagogisk
 - Ikke-prissatte effekter (spesielt ulykker, mer last/større båter etc.) må forbedres
- Håndboka – gjøre en jobb med å få håndboka mer pedagogisk når det gjelder vurdering av ikke-prissatte effekter. Må være konsistent med veilederen.
- Malen – etablere en ny mal (med standardtekster)

Plenumsdiskusjon: (frem til 1100)

- Kan verktøyet forbedres på andre måter?
- Hva er problemene med ikke-prissatte konsekvenser, noen vanskeligere enn andre?
- Kan KVIRK benyttes på alle typer tiltak? (stikkord: Polarbase og Gjerdsвика)

Fokus bør ligge på å forbedre prosessen

- Tid - Sørge for at det er nok tid til å gjøre en god analyse
- Spesialisering - Bygge opp kompetanse ved å la noen spesialisere seg
- Handlingsregler - Etablere handlingsregler for hvilken linje man skal legge seg på
- Dele kunnskap - Dele erfaringer og diskutere konkrete tiltak på tvers av regionene
- Få hjelp - Koble inn kompetanse fra Kystverket sentralt på et tidligere tidspunkt
- Kvalitetssikre - Etablere et kvalitetssikringsregime, som kommer inn på et tidligere tidspunkt

Plenumsdiskusjon (innen 11:10) – er dere enig/uenig i noen punktene? Andre innspill?

Plenumsdiskusjon (innen 11:20) – Inngangsdata til KVIRK – hva kan gjøres for å gjøre vurderingene rundt inngangsdata konsistente?

Agenda

- 0830 – 0840 Vårt mandat
- 0840 – 0900 Samfunnsøkonomiske analyser
- 0900 – 0920 Metodikk for vurdering av mindre tiltak
- 0920 – 0930 Kaffepause
- 0930 - 1000 Erfaringer fra analytikerne
- 1000 – 1030 Vistas vurdering av analysene – sett utenfra
- 1030 – 1040 Kaffepause
- 1040 – 1120 Vistas forbedringsforslag
- **1120 – 1130 Oppsummering**

Hva har vi snakket om i dag?

- Mye gjøres bra, men det viktigste gjenstår!
- KVIRK og hjelpeverktøyet har et forbedringspotensial
- Fokus bør ligge på å forbedre prosessen med å utarbeide analysene
 - Sett av nok tid
 - Spesialiser
 - Etabler handlingsregler for å sikre konsistens behandling
 - Del kunnskap
 - Få hjelp
 - Etabler et kvalitetssikringsregime

Spørsmål?

Simen Pedersen

95 99 38 88

simen.pedersen@vista-analyse.no

Kristine von Simson

99 70 00 73

kristine.von.simson@vista-analyse.no

Kristin Magnussen

48 04 88 31

kristin-magnussen@vista-analyse.no